

Współczesne charakterystyki pracy

- Zadaniowa
- (Tym)czasowa
- W niepełnym wymiarze
- Projektowa
- Kontraktowa
- Zdalna
- Nieciągła, nielinearna, mozaikowa
- Mobilna
- Zmienna
- Elastyczna
- ...

Poradnictwo edukacyjno – zawodowe

- Teoria doboru/dopasowania zawodowego
- Dominacja modelu różnic indywidualnych i modelu rozwojowego
- Rozwijanie postaw, przekonań i kompetencji niezbędnych jednostkom w realizacji zadań rozwojowych w kolejnych fazach kariery
- Wyuczanie nowych umiejętności
- Eksperska pomoc w wyborze profesji
- Udzielanie informacji
- Teoria osobowości zawodowej J. Hollanda

Poradnictwo konstruowania kariery/życia

„wspieranie ludzi w ich uczeniu się przez całe życie oraz towarzyszenie im w licznych tranzycjach między kolejnymi doświadczeniami osobistymi, edukacyjnymi i zawodowymi.”

(Od aktora..., s. 19)

- pomoc radzącym się w konstruowaniu i rekonstruowaniu karier oraz współkonstruowanie narracji dot. kariery/życia
- analizowanie problemów zawodowych w kontekście historii życia danej osoby (holistyczna, wielopłaszczyznowa analiza sytuacji osoby radzącej się)
- koncepcje i metody pracy z wykorzystaniem narracji i biografii
- poradnictwo jako ‘system interpretacyjny’ dostarczający konstruktów do nadawania sensu życiu i doświadczeniu

Konstrukttywizm

- ludzie aktywnie konstruują rzeczywistość i swoje możliwości
- każda osoba posiada własny unikalny sposób konstrukcji swojego rozumienia rzeczywistości, a zatem mamy do czynienia z różnymi rzeczywistościami – nie ma „świata, jaki jest”
- rzeczywistość tworzona i konstruowana jest w społecznościach
- interpretacja wyznacza sens fenomenów społecznych (tworzona jest w interakcjach z innymi)

Początki konstruktywizmu

- Epiktetus (I w p.n.e. - *Enchiridion*) – „Człowiek podlega nie rzeczom, ale poglądom na ich temat”
- Giambatista Vico – (1725 - *Scienza Nuova*) – *verum esse ipsum factum* (prawda jest samym faktem) = prawda jest tym, co uczynione
- Immanuel Kant (1781 - *Krytyka czystego rozumu*) – „Umysł nie jest pasywny jak wosk, ale jest aktywnym organem, który przekształca chaotyczną wielorakość doświadczeń w uporządkowane jednostki myśli”
- Hans Vaihinger (1924 – *The Philosophy of ‘as if’*) – „Myśli nie odzwierciedlają rzeczywistości, a rolą funkcji umysłowych jest działanie i konstruowanie znaczeń”

Konstruktywizm a poradnictwo

- poradnictwo jest projektem konstrukcyjnym. Osobiste i społeczne rzeczywistości są negocjonowane przez użycie narzędzi językowych, jak opowiadania, metafory, wizualizacje, pisanie, kolaż
- Poradnictwo pluralistyczne

Przedstawiciele konstruktywizmu na gruncie poradnictwa

- Teoria konstrukcji kariery Marka L. Savickasa
- koncepcja *samo-konstruującego się modelu tożsamości* Jeana Guicharda
- Koncepcja planowania szczęśliwych zbiegów okoliczności (Krumboltz)
- Poradnictwo socjodynamiczne Vance'a Peavy'ego (jeden z prekursorów wykorzystania w poradnictwie kariery koncepcji, metod i narzędzi pracy wywodzących się z konstruktywizmu i podejścia narracyjnego) (1997)

Vance Peavy 1929-2002

*To ask: What kind of career is best and possible for me is to ask:
How should I live my life?" (R. Vance Peavy, 2002) – JAK POWINIENEM ŻYĆ?*

Konstruktywistyczny światopogląd V. Peavy'ego

- Istnieją **wielorakie rzeczywistości**
- Ludzie są **"samo-organizującymi się"** jednostkami
- **Życie to historia** – ewoluująca narracja biograficzna
- **Ludzie są zawsze osadzeni w kontekście**
- **Bieżące doświadczenie życiowe**
- Holistyczne podejście – refleksja nad różnymi sferami życia
- Ludzie **"nadają znaczenie", "konstruują" swoje własne 'ja'** przez czynione interpretacje i wykonywane czynności
- Ja" ewoluuje, jest **„wielogłosowe”, „polifoniczne”**
- Autokreacja, autobiograficzne „ja”

Poradnictwo socjodynamiczne

Vance Peavy stworzył pojęcie „poradnictwa socjodynamicznego”, które to pojęcie zostało opisane jako:

- A. konstruktywistyczna perspektywa społecznej konstrukcji „ja” we współczesnym świecie.
- B. filozofia pomagania (proces uczenia, a nie leczenia)
- C. zespół pojęć i praktyk poradniczych opartych na a) i b)

Socjodynamiczna filozofia pomagania

- Wsparcie w dążeniu do samorealizacji (kapitał społeczny !)
- Strategia autoprezentacji: „ludzka twarz”, spokój umysłu, uważność, autentyczne spotkanie, szacunek, partnerstwo
- *Pomaganie innym to etyczne dobro*
- *Wspólne działanie*
- *Postawa „obojga wiedzących”*
- *Praktyka oparta na mądrości*

Idee dotyczące postępowania etycznego

- Søren Kierkegaard (1813–1855) – *Musimy najpierw zadać sobie trud znalezienia drugiej osoby tam, gdzie ona jest, i od tego rozpocząć*
- Knud Løgstrup (1905–1981) – naturalne zaufanie, otwartość, autonomia
- Michaił Bachtin (1895–1975) – podejście dialogowe; głos dialogiczny vs. autorytatywny;
- Karl Jaspers (1883–1969) – *Każda osoba jest procesem tworzenia siebie*

Poradnictwo SD – założenia

- Wpływ relacji społecznych na dynamiczne procesy konstruowania własnego „ja” przez jednostkę
- każda istota ludzka posiada własną koncepcję rzeczywistości, a celem procesu doradczego jest przeanalizowanie tej koncepcji razem z radzącym się
- celem jest wzmocnienie zdolności do samodzielnego myślenia, czucia i działania
- poradnictwo jest przede wszystkim **procesem transformatywnego uczenia się** – zarówno doradca, jak i osoba szukająca pomocy, muszą być otwarci na uczenie się nowych rzeczy i na zmiany
- ogólna **metoda planowania życia** – planowanie oznacza pomaganie innym w precyzowaniu, rozwijaniu i organizowaniu własnych wyobrażeń na temat swoich umiejętności, zadań życiowych i oczekiwań względem własnej przyszłości, tak, aby posuwali się oni w kierunku celów, które stanowią dla nich wartości

Poradnictwo SD – założenia

- proces tworzenia/**nadawania znaczeń** – rekonstruowanie systemów przekonań, osobiste znaczenie, refleksyjność
- **narzędzia językowe/komunikacyjne** (słowa, znaczenia, konwersacje, metafory, symbole, modele, opowiadania i mapowanie); komunikacji używa się do budowania procesu doradczego, podejmowania decyzji, do tworzenia i rewidowania własnej tożsamości.
- aspekt etyczny poradnictwa: **zaufanie i szacunek**, otwartość na opowieści, wzmacnianie **podmiotowości**
- **zasada gotowości za zmianę** (nie opór)
- **brikolaż**, improwizacja

Poradnictwo SD - cele

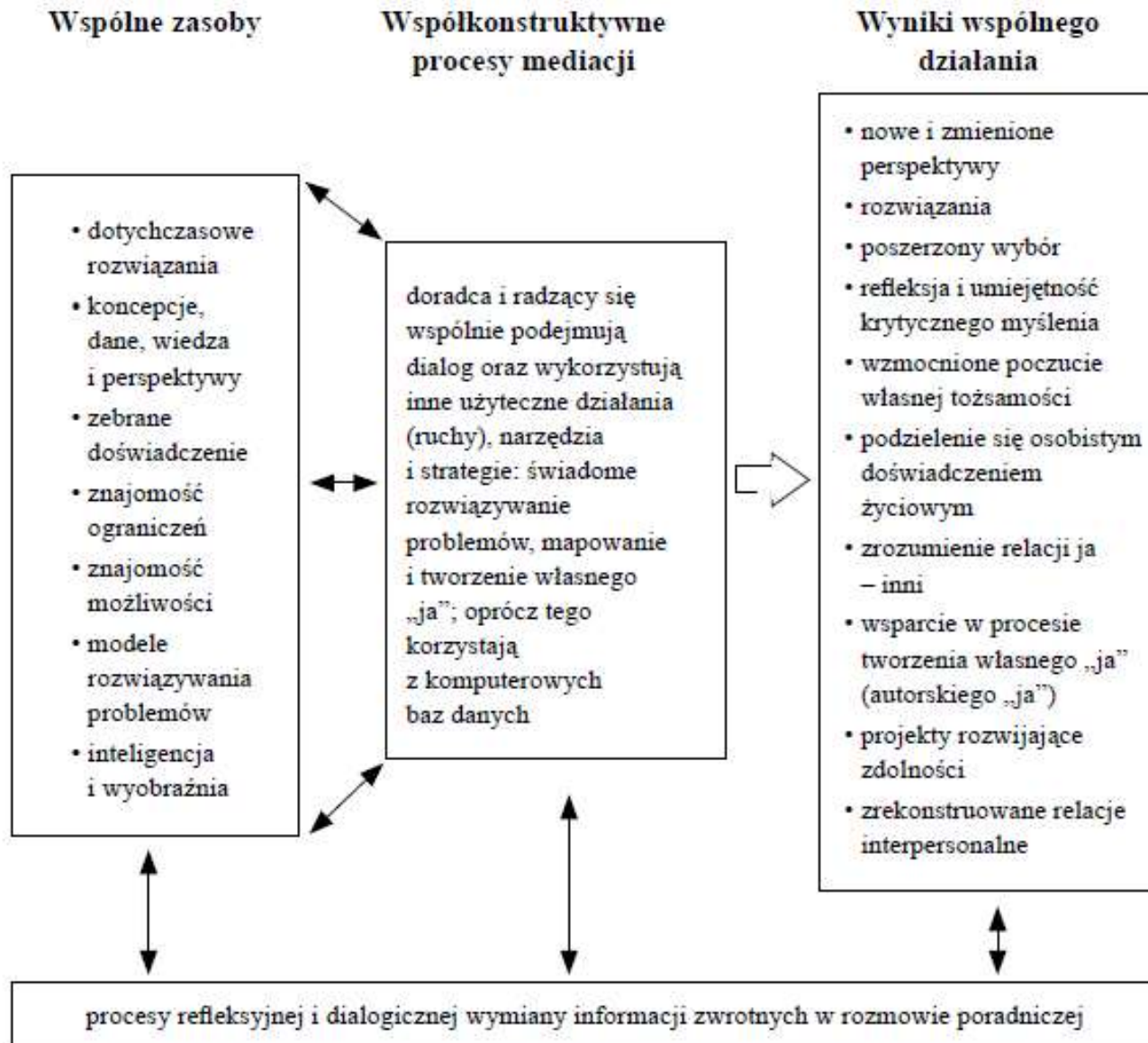
- zwiększanie zdolności poszukującego pomocy do określania ważnych dla niego celów – wolność wyboru
- wzrost umiejętności satysfakcjonującego uczestnictwa w życiu społecznym – wolność działania
- metafory „kreowania możliwości”, „rozszerzania pola wyboru”, „budowania zdolności” i „osobistej wolności”

Na czym skupia się socjodynamiczne pomaganie?

- **Mocne strony/Potencjał/ osobiste zdolności/możliwości**
- **Dynamika relacji, kontekstów i działań społecznych**
- **Tworzenie autorskiego 'ja'**
- **Znaczenia/ tworzenie znaczenia**
- **Perspektywy** - to, jak (współ)działamy w jakiejś sytuacji zależy od przyjętej perspektywy
- **Przestrzeń życiowa** - odnosi się do tych wszystkich sił, zarówno wewnątrz , jak i na zewnątrz nas, które działają na nas w danym momencie (aktualna konfiguracja znaczeń)
- **Etyczne dobro, pytania filozoficzne:** "Co powinienem zrobić"?
Jak powinienem dalej postępować, aby rozwiązać tę kwestię?
- **Narracyjne 'ja', opowiadanie** - "Żyjemy historiami, które opowiadamy"

Ogólna strategia poradnictwa SD: współkonstruktywny proces twórczy

Poradnictwo SD – sposoby pracy

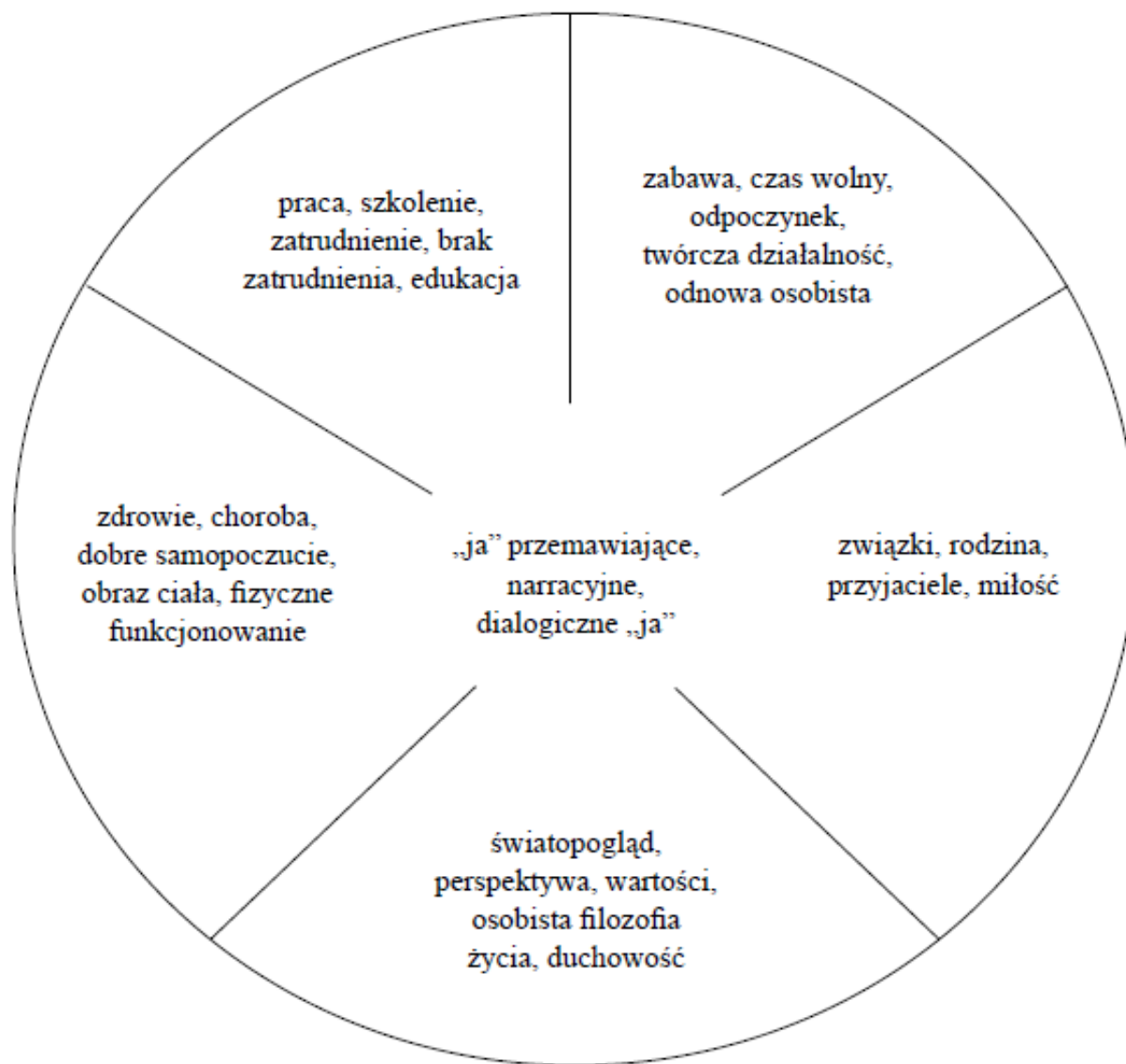
- **Dialogiczna komunikacja**
  - rozmowa mająca na celu zrozumienie osoby zwracającej się po pomoc oraz wzajemne zrozumienie
  - empatyczne słuchanie
  - 1. opis i 2. interpretacja
  - relacja równorzędna, partnerska
  - gotowość doradcy i radzącego się na zmianę
- **Zadawanie pytań generujących znaczenia**; dotarcie do znaczenia doświadczeń życiowych danej osoby; narzędzia do wyjaśniania, negocjowania i nadawania znaczenia
- Uzewnętrznienie: **narracje i wizualizacje**
- **Metafory** – symboliczny opis sytuacji znaczących

Poradnictwo SD – sposoby pracy

- **Mapowanie przestrzeni życia** – poznanie znaczących elementów przestrzeni życiowej (rysowanie, używanie symboli, obrazów, metafor, ikon, słów)
- Wyjaśnianie krytycznych doświadczeń życiowych (**tranzycje**)
- **Poszukiwanie alternatywnych wyjątków** (określa potencjalne możliwości rozwiązania trudności)
- **Ukierunkowane współuczestnictwo** (*guided participation*) - wspólne słuchanie, myślenie, czucie i konstruowanie; stanowisko „obojga wiedzących”; uczestnictwo i uczenie się są najbardziej skuteczne, kiedy są „ukierunkowane”, a nie narzucone
- Inne metody: Rysowanie linii mojego życia; Życie jako książka, rozdziały mojego życia; Dom głosów; Magiczna różdżka; Ważne zdjęcia, przedmioty itd..

Mapowanie przestrzeni życiowej

- Wizualne przedstawienie znaczących zjawisk w życiu człowieka
- D i radzący się wspólnie wizualizują obecną sytuację osoby
- Mapowanie pomaga nam uchwycić zjawiska kompleksowo: sprawia, że widzimy naocznie nasze doświadczenia oraz pokazuje powiązania pomiędzy nimi.
- Doradca współpracuje z radzącym się w celu przeanalizowania jego sytuacji
- Wiedza nt. osobistej przestrzeni wynika z: indywidualnych przekonań, spostrzeżeń, nadawanych znaczeń, interakcji, podejmowanych działań oraz całego świata materialnego, jaki nas otacza.
- Na osobistą przestrzeń życiową składają się: osobiste doświadczenia, systemy znaczeń, obiekty podlegające naszej percepcji, wszelkie formy aktywności społecznej (obszary: światopogląd, zdrowie, praca i edukacja, relacje oraz zabawa - główne źródła znaczeń dla jednostki)

Mapowanie służy:

- wyjaśnieniu i uproszczeniu skomplikowanych sytuacji;
- poczynieniu nowych spostrzeżeń odnośnie do omawianego problemu;
- wskazaniu mocnych i słabych stron;
- opracowaniu wstępnej strategii działania;
- określeniu różnych oddziaływań i schematów w obecnej sytuacji osoby poszukującej wsparcia;
- zauważeniu ważnych relacji i powiązań;
- odkryciu własnego „ja”;
- stworzeniu istotnych opisów działań, uczuć i interakcji

Mapowanie przyszłości

- Doradca współpracuje z radzącym się w celu przyjrzenia się jego marzeniom o własnej przyszłości
- D i radzący się wspólnie układają możliwe scenariusze jego przyszłości oraz planują sposoby, jakimi osoba radząca się może osiągnąć scenariusze, które najbardziej jej odpowiadają (Peavy, 2000).

Wzór na tworzenie przyszłości to:
WYOBRAŹ SOBIE, ZAPRAGNIJ, DZIAŁAJ !
Imagine, desire, act

- **Wyobraź sobie** – wyobrażenia i nastawienia do życia zawodowego
- **Chciej/ Miej nadzieję** – życzenia związane z własną przyszłością, osobiste znaczenie, gotowość do podjęcia działań
- **Działaj** – budowanie przyszłości z uwzględnieniem możliwości, aby osiągnąć wyznaczone sobie cele

Literatura

- Peavy, V. (1992). *Constructivism, Existential Themes and Counselling*. Referat wygłoszony na konferencji „Intercultural Counselling and Therapy”, Vancouver.
- Peavy, Vance R (2004). *SocioDynamic Counselling. A practical approach to meaning making*. USA; Taos Institute (www.taosinstitute.net)
- Peavy, R. V. (1998). *Sociodynamic counselling: A constructivist perspective*. Victoria, Canada: Trafford.
- Poradnictwo i doradztwo multikulturowe – red. Mika Launikari i Sauli Puukari
- Minta, J. (2012). *Od aktora do autora. Wspieranie młodzieży w konstruowaniu własnej kariery*.
- www.sociodynamic-constructivist-counselling.com
- Peavy, R. V. (2014), *Poradnictwo socjodynamiczne. Praktyczne podejście do nadawania znaczeń*, Bielsko-Biała.

Dziękujemy za uwagę

Barbara Górka & Anna Górka